

CSINTA SAMU 2019.03.28 22:44

## Újra a sötétség – Csinta Samu publicisztikája

Az újságírói szakma egyik fontos előírása a témakövetés, azaz időről időre utánanézni a korábban már megjelenített témának. Főleg, ha folyamatában kezelendő ügyről van szó, nem beszélve arról, ha ígéret is elhangzott megvalósítandó dolgokról. Ilyenkor villog a zurnalizista szeme, felelevenít, számonkér, szembesít. Lehet ezt tenyérbe mászóan csinálni vagy szenvtelen, jeges objektivitással, esetleg feneketlen empátiával, mintegy utolsó utáni lehetőséget kínálva az ígéretek valóra váltásához. Hiénaként vagy partneri segítséget nyújtva. Hogy melyik a jobbik megoldás? A másik félen is múlik, de legtöbb esetben azon dőlnek el a kis és nagy dolgok, hogy miként teszed fel a kérdést. Illetve képes vagy-e a sarokba szorított állat védekezéséhez hasonlatos vicsorgó válaszokon túllépve nem reakcióként, hanem elvi síkon képviselni a számodra fontos, nyomon követendő ügyet.

További gyorstalpaló műfajelméleti, újságírás-technikai fejtegetések helyett inkább színt vallok: a labdarúgó Európa-bajnoki selejtező okozta szomorúság késztetett arra, hogy elővegyem egy 2017. júniusi, a fontos nemzetközi sportesemények külhoni magyar televíziós követhetőségét taglaló, ugyanezekben a hasábokban megjelent írásomat. Ez áll benne: „Több mint két éve ugyanis a jogdíjas nemzetközi sportesemények magyar közvetítése helyén és idején a jogszabályokra való hivatkozással szabadkozó felirat jelenik meg a fekete képernyőn, jobbik esetben az adás hirtelen átvált a Duna World csatorna programjára.” Meg ez is: „Vaszily Miklós, az MTVA vezérigazgatója is a Kárpát-medencei magyarsághoz méltatlannak ítélte a helyzetet, és immár a megkerülhetetlen tárgyalási szempontok közé sorolta, hogy egy-egy megvásárolandó nemzetközi eseményközvetítési jog a teljes térségre érvényesíthető legyen.” Sőt, állítása szerint a versenykorlátozó sportjogi tilalmak eltörléséért folytatott brüsszeli lobbizásba immár a magyar kormány is beszállt, ami vélhetően kölcsönöz némi pluszsúlyt a témának.

Csaknem két évvel később, 2019. március 21-én este a romániai kábelszolgáltató társaságok előfizetői az M4-re kapcsolva a következő feliratot olvashatták a képernyőn: „Szerzői jogi korlátozás miatt jelenlegi műsorunk kizárólag Magyarország területén látható”. Három nappal később hasonlóképpen. A külhoni magyar tévénező értetlenkedve bámult előbb a tévékészülékre, majd a számítógép képernyőjére, mindkettőn dühítő szinkronban állt kimerevítve a fenti közlemény. Tavaly még korlátozás nélkül lehetett követni Szalaiék Nemzetek Ligája-mérkőzéseit, mintegy nyomtatékosítva a helyzet normalizálására tett legmagasabb szintű

erőfeszítések eredményességét.

Most újra a sötétség. A tömegek csalódottságát első körben hihetetlen nyelvi leleményességről árulkodó átkozódászuhatag követte, de a többség egykettőre észhez tért. Egyrészt mert a rádióadás jelentős nagyszombati szorongatottságról számolt be, másrészt a mindenhol odasereglett magyarok küldözgették a helyszínről frusztráló hatású üzeneteiket. Szóval sürgősen keresni kellett valami kalózhonlapot, amelyen reklámok sokaságának levadászása után már látni is lehetett a szlovák fölényt. Majd néhány nap múlva a horvátok elleni csodabravúrt. A hangulatot, a hangulatnak az éteren keresztüli megélését viszont csak a haverok helyszíni posztjaiból, mert a „kalózoknak” ez már nem jelentett versenyképes programkínálatot.

Az apokaliptikus víziókat lehetőleg mellőzve időzzünk el egy pillanatra annál a cseppet sem illuzórikus lehetőségnél, hogy a magyar válogatott kijut a labdarúgó Európa-bajnokság döntő tornájára. Egészen elérhető közelségben zajlik majd a világ egyik legnagyobb érdeklődéssel övezett sporteseménye, a szerencsésebbek – az egyes szövetségeknek garantált jegykvóta szempontjából is... – ott ülnek a Puskás Aréna lelátóján, a jóval számosabbak pedig különböző térségbeli országok hivatalos nyelvén szóló közvetítésben kénytelenek végigizgulni életük kiemelkedőnek ígérkező sportélményét. Olyan, esetenként becsületsértéssel is felérő steril tálalásban, amely alapjáraton sem haladja meg mondjuk egy orosz–horvát meccs felvezetésének intenzitását.

Ami a legfájdalmasabb: úgy tetszik, egyelőre nincs ellenszer. Harminc évvel ezelőtt ilyentájt Erdélyben már elkezdődött a nyári futball-vb-re, Eb-re vagy olimpiára fókuszáló nyaralások szervezése, a Partiumban élő ismerősök-rokonok feltérképezése. A közérthetőség kedvéért: a nyugati országrész ama szerencsésebb vidékein némi túlzással az ablakon kidugott rozsdás kötőtű is behozta a magyar tv-adást Vitrayval, Knézyvel, a kor többi tévés legendájával egyetemben. Vagy javában zajlott a szűkös benzinadagokkal való takarékoskodás, hogy legyen mivel elzarándokolni a Kolozsivártól nyugatra eső hegyoldalakba, ahol hordozható televíziók szinte követhetetlenül apró és bolhás képein izgulhatta halálra magát az erdélyi magyar.

Aligha akad persze, aki mindezt visszasírná, a gyermekeink amúgy is úgy vannak azoknak az időknek a történeteivel, ahogy mi hallgattuk anno az öregek meséit a Don-kanyarról, a kicsi magyar világról vagy az orosz fogságról. A digitalizáció ajándékaként ma HD-minőségben láthatjuk akár a mianmari bajnokság másodosztályú mérkőzéseit is, de biztosan sokan odaadnák az élményt, ha sima magyar nyelvű közvetítésben örülhetnek meg Pátkai szemfülességén.

Az MTVA tényyszerűségében aligha kikezdhető közleményben indokolta a jelenlegi helyzetet: az M4 kizárólag az adott esemény jogtulajdonosaival kötött szerződések alapján közvetítheti az egyes kiemelt nemzetközi sporteseményeket. A külföldi tulajdonosok az elérhető legmagasabb bevétel elvének hódolva országonként értékesítik a közvetítési jogokat, az adott ország pedig csak saját földrajzi határain belül szolgáltatathat, így biztosítva az akár szomszédos országokban való teljes árú jogértékesítést. A szerződés passzusainak be nem tartását szigorúan ellenőrzik, a mulasztásokat súlyosan büntetik.

Tiszta és világos. Az is, hogy a közmédia továbbra is mindent elkövet a legfontosabb sportesemények Magyarország határain túli magyar nyelvű hozzáférhetősége érdekében. Már csak babonából sem írjuk le, hogy szívszorongva várjuk a jövő évi nyári ötkarikás játékok közvetítéseit, amelyek korlátlan közvetítési jogát az MTVA megszerezte a 2024-es nyári játékokig bezárólag. A 2018-as téli olimpia már magyarul szólt, a tavalyi Nemzetek Ligája-meccsek is... A közmédia sajtóosztályának közlése szerint a helyi kábelszolgáltatókkal együttműködésben próbálják megteremteni a technikai feltételeket a továbblépés érdekében. Mint tudjuk, azonban száz éve folyamatos zajlanak próbálkozások a közös szó megtalálására, most meg a piaci érdekek is visszahúzódnak a jó szándékra.

Semjén Zsolt kormányfőhelyettes – akire Orbán Viktor miniszterelnök 2016-ban testálta a magyar nyelvű sportadások határon túli közvetítésének a megoldását – két évvel ezelőtt a nemzetpolitikai fórumok leghangsúlyosabbikának számító Tűsványoson kijelentette: Magyarország ajánlatot tett a szomszédos országoknak, hogy kölcsönösségi alapon biztosítsák egymás országaiban az anyanyelvi közvetítést. Egyes országokkal sikerült a megállapodás, de Románia és Szlovákia nem tartozik közéjük. „Kerül, amibe kerül alapon elindultunk valamennyi utódállam tenderén, és megvettük a közvetítési jogokat” – tette hozzá akkor a kormányfőhelyettes.

Úgy tetszik, a magas szintű döntések megszülettek. Már csak szólni kellene a megvalósításért felelősöknek is. Mert bizony erősen szorít az idő.

Soroljam?